

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 22^{ΑΣ} ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1996

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΕΤΕΙΟ ΤΗΣ 28^{ΗΣ} ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940

ΤΙΜΗ ΣΤΟΝ ΝΑΥΑΡΧΟ ΤΟΥΜΠΑ

1940 - 41 : Η ΜΑΧΗ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΓΓΚΟΥ Κ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΠΑΝΑΓΟΥ

Κύριε Πρόεδρε τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας,

Οἱ ἀνά τὴν Ὑφήλιο Πανέλληνες γιορτάζουν σήμερα γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ τὴ μεγάλη τούτη μέρα τοῦ σύγχρονου Ἑλληνισμοῦ καὶ τιμοῦν τοὺς ἀγωνιστὲς τοῦ τιτάνιου αὐτοῦ ἀγώνα κατὰ τῶν εἰσβολέων.

Ἡ μέρα αὐτὴ δίνει τὴν εὐκαιρία στοὺς παλιούς νὰ θυμοῦνται καὶ στοὺς νεώτερους νὰ φρονηματίζονται μὲ τὸ παράδειγμά τους.

Ὁ σημερινὸς ἑορτασμὸς ἀποτελεῖ καὶ μιὰ καλὴ εὐκαιρία γιὰ ν' ἀποδοθεῖ, ἀπὸ τὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, μετὰ ἀπὸ ἀπόφαση τῆς Συγκλήτου τῆς, ὁ ὀφειλόμενος ἐλάχιστος φόρος τιμῆς σ' ἓνα λαμπρὸ ἀξιωματικὸ τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ, στὸν Ἀκαδημαϊκὸ ναύαρχο Ἰωάννη Τούμπα.

Ἡ 28^η Ὀκτωβρίου 1940 εἶναι ἐντυπωμένη βαθιὰ στὴ μνήμη μου. Ἐκεῖνο τὸ πρωῒνό, παιδὶ τότε 14 ἐτῶν, ξύπνησα ἀπὸ τὶς καμπάνες τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ χωριοῦ μου καὶ ἡ λέξη «πόλεμος» ἀπλώθηκε γρήγορα ἀνάμεσα στοὺς ἀπλοὺς συγχωριανούς μου. Κι ὅσο προχωροῦσε ἡ μέρα συνειδητοποιοῦσα τὸ μεγάλο αὐτὸ γεγονὸς. Τὸ ἀπόγευμα βρέθηκα χωρὶς νὰ τὸ καταλάβω στὸ σιδηροδρομικὸ σταθμὸ. Ἐδῶ γινόταν ὁ χαμὸς. Γονεῖς κι ἀδελφία ἀποχαιρετοῦσαν τὰ παλληκάρια τῆς περιοχῆς

μας, πού εἶχαν πάρει κιόλας τὸ δρόμο γιὰ τὸ μέτωπο. Ἐκεῖ, στὰ κακο-
τράχαλα βουνὰ τῆς Πίνδου, τῆς Μόροβας, τοῦ Ἰβάν καὶ τῆς Τρεμπε-
σίνας, τὰ νιάτα τῆς Ἑλλάδος εἶχαν κλείσει ραντεβού μὲ τὴν Δόξα.

Αὐτὸ πού ἀκολούθησε εἶναι σ' ὅλους μας γνωστό. Ὁ στρατός μας,
πρὶν ἀκόμα ὀλοκληρώσει τὴν ἐπιστράτευση, πέταξε μέσα σὲ δυὸ βδο-
μάδες τὸν εἰσβολέα πέρα ἀπ' τὰ σύνορα καὶ μέχρι τὸ τέλος τοῦ ἔτους,
εἶχε καταφέρει τὸ ἀκατόρθωτο. Μόλις στὶς 21 Νοεμβρίου, στὸ βόρειο
μέτωπο, πέφτει ἡ Μόροβα καὶ τὴν ἐπομένη μέρα τὸ Ἰβάν καὶ ἡ Κορυτσά
καὶ στὴ συνέχεια τὸ Πόγραδετς. Στὸ κεντρικὸ μέτωπο, στὶς 22
Νοεμβρίου, περνᾷ στὰ χέρια τοῦ στρατοῦ μας ἡ περιοχὴ τῆς Μέρτζιανης
καὶ στὸ νότιο μέτωπο ὁ στρατός μας κατάφερε κι ἔρριξε τὸν ἐχθρὸ
ἔξω ἀπὸ τὰ σύνορα. Μέχρι τὸ τέλος τοῦ ἔτους ἡ Πρεμετή, τὸ Δέλβινο,
τὸ Ἀργυρόκαστρο καὶ οἱ Ἅγιοι Σαράντα εἶναι στὰ χέρια τοῦ ἑλλη-
νικοῦ στρατοῦ, ὁ ὁποῖος στὶς 10 Ἰανουαρίου θὰ ἐκπορθῆσει τὴν
ἀπόρθητη Κλεισούρα καὶ θὰ σκαλώσει γιὰ καλὰ στὰ ἀντερείσματα
τῆς Τρεμπεσίνας, ἔτοιμος γιὰ νέες νίκες. Σ' ὅλη τὴν Βόρειο Ἡπειρο
κυματίζει ἡ γαλανόλευκη.

Παρὰ τίς ἀντίξοες συνθῆκες καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι ἀντιμετωπίζει, μὲ πε-
νιχρὰ μέσα, ἓνα πολυάριθμο εὐρωπαϊκὸ στρατὸ μ' ὅλα τὰ σύγχρονα μέσα
τοῦ πολέμου (ὄλμοι, πυροβολικὸ, ἄρματα μάχης, πανίσχυρη ἀεροπορία),
ὁ στρατός μας τοὺς τσάκισε καὶ συνέχισε τὴν προέλκσή του στὴν καρδιά
τῆς Ἀλβανίας. Κι ὅλος ὁ κόσμος θαύμαζε τὰ κατορθώματα τοῦ στρατοῦ
μας, θαύμαζε τὴν Ἑλλάδα, πού τόλμησε νὰ τὰ βάλει μὲ μιὰ αὐτοκρατορία.

Κύριε πρόεδρε τῆς Δημοκρατίας,

Κύριοι Ὑπουργοί,

Κύριε πρόεδρε τῆς Ἀκαδημίας,

Κύριοι Ἀκαδημαϊκοί,

Κυρίες καὶ Κύριοι,

Κάθε χρόνο τέτοια μέρα, μιλάμε συνήθως γιὰ τὰ κατορθώματα
τοῦ στρατοῦ ξηρᾶς στὸ Ἀλβανικὸ μέτωπο, ὅπου καὶ σήκωσε τὸ μεγάλο
βάρος τοῦ Ἀγώνα. Ξεχνᾷμε ὅμως συχνὰ ὅτι, ἐνῶ στὸ Ἀλβανικὸ μέ-
τωπο συντελεῖται ἡ μεγάλη ἐποποιία, στὴ θάλασσα συντελεῖται μιὰ

παράλληλη έποποιία από τὸ ναυτικὸ μας, τὸ ὁποῖο δίνει κι αὐτὸ μιὰ ἀνιση μάχη, πὺ ὅχι μόνο δὲν ὕστερεῖ σὲ προσπάθεια, τόλμη καὶ ἐπιτυχίες ἀλλὰ ἀποσπᾷ μὲ τὴ συμβολή της, τὸ θαυμασμὸ συμμάχων καὶ ἐχθρῶν, πὺ μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτὸ παρακολουθοῦν αὐτὸν τὸν ἀγῶνα καὶ δὲν μποροῦν νὰ πιστέψουν πῶς ἢ μικρὴ Ἑλλάδα γιὰ μιὰ ἀκόμα φορὰ στὴν ἱστορία της εἶπε ΟΧΙ στὸν εἰσβολέα.

Σήμερα λοιπὸν θὰ μιλήσουμε γι' αὐτὸν τὸν ἀγῶνα πὺ δόθηκε στὶς θάλασσες ἀπὸ τὸ πολεμικὸ μας ναυτικὸ.

Ἐπειδὴ ὅμως δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ ἐξιστορήσει κανεὶς τὰ σπουδαῖα αὐτὰ ἐπιτεύγματα τοῦ πολεμικοῦ μας ναυτικοῦ στὸ λίγο χρόνο μιᾶς ὀμιλίας, θὰ περιοριστῶ νὰ χαράξω τὶς ἀδρές γραμμὲς αὐτῆς τῆς ἐποποιίας. Τοὺς γνωρίζοντες καλύτερα ἀπὸ μένα, τὸν ταπεινὸ ἐκπρόσωπο τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, τὰ γεγονότα αὐτά, παρακαλῶ θερμὰ νὰ συχωρήσουν τὸ τόλμημά μου καὶ νὰ ἐξαντλήσουν τὴν ἐπιεικειά τους.

Τὰ χαράματα τῆς 28ης Ὀκτωβρίου, ὁ τότε Ἀρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Ναυτικοῦ Ὑποναύαρχος Σακελλαρίου δίνει ἀμέσως στὴ δημοσιότητα τὶς διαταγὲς ἐπιστράτευσης τοῦ ναυτικοῦ μας. Στὴν πραγματικότητα στὸ ναυτικὸ, ὅλα ἦταν σχεδὸν ἔτοιμα γιὰ τὸν μεγάλου αὐτὸ ἀγῶνα, τὸν ὁποῖο περίμεναν ἀπὸ καιρὸ καὶ προετοιμάστηκαν, ὅσο ἦταν δυνατό, γι' αὐτόν. Τὰ πλοῖα βρίσκονταν σὲ ἐτοιμότητα κι ἡ ἐπάκτια ἄμυνα ἦταν ἐπαρκής. Τὸ πυροβολικὸ, τὰ ἀντιαεροπορικὰ καὶ ἀνθυποβρυχιακὰ μέσα ἦταν στὴ θέση τους καὶ οἱ ἀποθῆκες τοῦ ναυτικοῦ ἦταν γεμάτες μὲ ἐφόδια (πυρομαχικὰ, καύσιμα, ἱματισμὸ, ἀνταλλακτικὰ καὶ κάθε εἶδους ἄλλα ἐφόδια).

Κι ἦταν ἔτοιμο τὸ ναυτικὸ μας, διότι τὰ κακὰ σημάδια τοῦ πολέμου ἦταν ὀρατὰ στὸν ὀρίζοντα καὶ οἱ προκλήσεις τῶν Ἰταλῶν εἶχαν ἀρχίσει πρὶν ἓνα σχεδὸν χρόνον. Στὴν πραγματικότητα ὁ πόλεμος τοῦ 1940 εἶχε ἀρχίσει νωρίτερα μὲ ἐντελῶς συγκεκριμένους προκλήσεις πὺ δὲν ἄφηναν περιθώρια γιὰ αὐταπάτες. Ἡ κατάληψη τῆς Ἀλβανίας, στὶς 7 Ἀπριλίου 1939 ἀπὸ τὰ Ἰταλικὰ στρατεύματα, εἶχε φέρει τὴν ἀπειλὴ τοῦ πολέμου ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα μας.

Στους καιρούς αυτούς ή Εὐρώπη ζεῖ τὸ δικό της δράμα:

Ἦδη, ἀπὸ τὴν 1η Μαρτίου τοῦ 1938, ὁ γερμανικὸς στρατὸς ἐνσωμάτωσε στὴ Γερμανία τὴν Αὐστρία, ὡς νέα ἐπαρχία τοῦ Γ' Ράιχ καὶ τὸν Ὀκτώβριο τοῦ ἴδιου ἔτους, μὲ πρόσχημα τοὺς Σουδίτες τῆς Τσεχίας, οἱ Γερμανοὶ καταλαμβάνουν τὴν Τσεχοσλοβακία.

Τὴν 1η Σεπτεμβρίου 1939 οἱ Γερμανοὶ ἐπιτίθενται καὶ καταλαμβάνουν γρήγορα τὴν Πολωνία. Στις 10 Μαρτίου τοῦ 1940 εἰσβάλλουν στὸ Βέλγιο καὶ στὴν Ὀλλανδία καὶ στις 29 Ἀπριλίου στὴ Νορβηγία. Στις 26 Ἰουνίου συνθηκολογεῖ ἡ Γαλλία.

Ἡ μικρὴ Ἑλλάδα, παρὰ τὴν ἐπιθυμία της νὰ μὴν ἐμπλακεῖ σὲ πολεμικὲς περιπέτειες, ζοῦσε ἕναν ἀκήρυκτο πόλεμο πρακτικῶς ἀπὸ τότε ποὺ οἱ Ἴταλοι κατέλαβαν τὴν Ἀλβανία κι ἔφτασαν στὴ γειτονιά μας. Καὶ 3-4 μῆνες πρὶν τὴ μεγάλη μέρα ποὺ σήμερα γιορτάζουμε, οἱ προκλήσεις τῶν Ἰταλῶν ξεπέρασαν τὰ ὅρια τοῦ θράσους.

Στις 12 Ἰουλίου 1940 τρία ἰταλικά ἀεροσκάφη βομβάρδισαν, χωρὶς ἐπιτυχία, τὸ βοηθητικὸ πλοῖο τοῦ στόλου «Ὠρίων» στὴ Γραμβοῦσα Χανίων. Τὸ ἀντιτορπιλικὸ «Υἷδρα» ποὺ ἔσπευσε σὲ βοήθεια τοῦ «Ὠρίων» δέχθηκε ἐπίσης ἐπίθεση ἀπὸ σμῆνος ἰταλικῶν ἀεροσκαφῶν.

Στις 16 Ἰουλίου 1940 τέσσερα δικὰ μας ὑποβρύχια ποὺ ἦταν ἀγκυροβολημένα στὴν Ἰτέα δέχθηκαν ἀνεπιτυχῆ ἐπίθεση ἀπὸ σμῆνος ἰταλικῶν ἀεροσκαφῶν.

Στις 30 Ἰουλίου 1940 τὰ πολεμικὰ πλοῖα «Ὀλγα» καὶ «Γεώργιος», ποὺ βρίσκονται στὴ Ναύπακτο, βομβαρδίστηκαν ἀπὸ ἰταλικὸ ἀεροπλάνο, πάλι χωρὶς ἐπιτυχία.

Στις 3 Αὐγούστου 1940, στὴν Αἴγινα, μιὰ ἀκτοφυλακίδα τοῦ στόλου μας δέχθηκε ἐπίθεση ἀπὸ ἰταλικά βομβαρδιστικά.

Στις 15 Αὐγούστου, μέρα τῆς Μεγαλόχαρης, ἔγινε ὁ ἀνανδρος τορπιλισμὸς τῆς «Ἑλλης» στὸ λιμάνι τῆς Τήνου, ἀπὸ τὸ ἰταλικὸ ὑποβρύχιο «Delfino». Τὴν ἴδια μέρα ἰταλικά βομβαρδιστικά ἐπετέθησαν χωρὶς ἐπιτυχία, στὸ ἐπιβατηγὸ πλοῖο «Φρίντων», ἐνῶ αὐτὸ ἐκτελοῦσε τὸ δρομολόγιο Χανιά-Ἡράκλειο. Τέλος, στις 16 Αὐγούστου 1940 δύο

ιταλικά αεροσκάφη έρριξαν τις βόμβες τους στα πολεμικά πλοῖα «Όλγα» και «Γεώργιος».

Άλλά, ή ιταλική πρόθεση για επίθεση κατά τής Έλλάδος προοιδεται κυρίως από τή μαζική μεταφορά στην Άλβανία στρατοῦ, πυροβολικοῦ και άρμάτων μάχης και χιλιάδων τόνων έφοδίων. Στρατός και έφοδια, μέσα στον Όκτώβριο, προωθήθηκαν προς τήν Έλληνοαλβανική μεθόριο.

Γενικά, οί έπεκτατικές βλέψεις τής Ίταλίας στην Άφρική, στη Μεσόγειο και στα Βαλκάνια ήταν γνωστές και φανερές. Ή Ίταλική ήγεσία ζήλησε τις έπιτυχίες τής συμμάχου Γερμανίας κι έκανε κι αὐτή σχέδια επέκτασης στα Βαλκάνια.

Ή μικρή Έλλάδα γνωρίζει καλά τά τεκταινόμενα και, παρά τήν έπιθυμία της για εἰρήνη, προετοιμάζεται για πόλεμο. Όσο μπορεί βέβαια, γιατί οί οικονομικές δυνατότητες και ή ανήσυχη για πολλά χρόνια κατάσταση στο έσωτερικό τής χώρας δέν έπιτρέπουν μεγάλα άνοιγματα.

Παρ' όλα αὐτά τὸ πολεμικό ναυτικό έκσυγχρονίζει τις μονάδες του και ενισχύει τὸ στόλο με τήν άγορά 6 ύποβρυχίων και 4 ακόμα αντιτορπιλικῶν. Όργανώνει τις ναυτικές βάσεις και τήν παράκτια άμυνα με παρατηρητήρια, πυροβολεία, ήχοεντοπιστές κ.ά. Αυξάνει τὰ άποθέματα σε ανταλλακτικά, καύσιμα, πυρομαχικά και άλλα έφοδια. Και περιμένει τή μεγάλη μέρα. Κι όταν αὐτή έφτασε, ὁ πολεμικός μας στόλος, παρά τις κάποιες έλλείψεις και αδυναμίες του, εἶναι ικανός, άποτελεσματικός και έτοιμος νά εκπληρώσει τήν άποστολή του, επανδρωμένος με άξιωματικούς, ύπαξιωματικούς και ναῦτες με πίστη και άφοσίωση στην πατρίδα και στις παραδόσεις της και έτοιμους νά προασπίσουν τήν τιμή, τήν ανεξαρτησία και τήν έδαφική άκεραιότητα τής χώρας.

Τήν 28η Όκτωβρίου 1940 ὁ πόλεμος στη θάλασσα ξεκίνησε με τήν επίθεώρηση πλοίων και πληρωμάτων και οί κυβερνήτες, με σχετικούς λόγους, έμψυχώνουν και ένημερώνουν τούς άνδρες για τήν άποστολή τους. Γιατί, τὸ πολεμικό ναυτικό εἶχε νά διαδραματίσει σ' αὐτὸν τὸν πόλεμο ένα ξεχωριστὸ ρόλο, κυρίως διότι ή περιοχή τῶν πολεμικῶν επιχειρήσεων τοῦ στρατοῦ ξηρᾶς ήταν ὀρεινή, χωρὶς σιδηροδρομικό

δίκτυο καὶ μ' ἓνα ἄθλιο ὀδικὸ δίκτυο. Πέρα ἀπ' αὐτό, ἡ νησιωτικὴ Ἑλλάδα μὲ τὶς δυσκολίες τῆς στὶς μεταφορὲς καὶ στὶς ἐπικοινωνίες, ἔπρεπε νὰ καλυφθεῖ καὶ νὰ ἐξυπηρετηθεῖ ἀπὸ τὸ ναυτικό.

Στὸν πόλεμο αὐτὸ τὸ ναυτικὸ μας καλεῖται:

—Νὰ ἀσφαλίσει τοὺς κόλπους καὶ τὰ λιμάνια τῆς χώρας.

—Νὰ προστατέψει τὶς θαλάσσιες γραμμές.

—Νὰ πραγματοποιήσῃ τὶς ἀπαραίτητες μεταφορὲς ἀνδρῶν, ζώων καὶ ἐφοδίων πρὸς τὸ μέτωπο.

—Νὰ παρεμποδίσῃ, μὲ καταδρομές, τὶς μεταφορὲς τοῦ ἐχθροῦ.

Τὸν ἄθλο αὐτὸ καλεῖται νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ πολεμικὸ μας ναυτικὸ μέ:

2 σύγχρονα ἀντιτορπιλικὰ τοῦ τύπου «Ὀλγα»,

4 ἀντιτορπιλικὰ τοῦ τύπου «Ψάρα»,

4 ἀντιτορπιλικὰ τοῦ τύπου «Λέων»,

13 μικρὰ τορπιλοβόλα, 6 ὑποβρύχια,

20 βοηθητικὰ σκάφη καὶ 3 μοῖρες ἀεροπλάνων ναυτικῆς συνεργασίας. Τὸ θωρηκτὸ «Ἀβέρωφ», πού εἶναι ὑπέργηρο, δὲν προσφέρεται γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ.

Πολλὰ ἀπὸ τὰ πλοῖα αὐτὰ ἔχουν τὶς ἐλλείψεις τους καὶ κυρίως δὲν διαθέτουν σύγχρονο ἠλεκτρονικὸ ὕλικό.

Οἱ βάσεις τοῦ ναυτικοῦ περιλαμβάνουν τὸ Ναύσταθμο τῆς Σαλαμίνας ὡς κύρια βάση, μὲ βοηθητικὲς βάσεις στὸν Κορινθιακὸ, στὸ Βόρειο Εὐβοϊκόν, στὸ Θερμαϊκόν, στὴ Λήμνο, στὴ Μυτιλήνη, στὴ Μῆλο καὶ στὴ Σούδα.

Ἡ παράκτια ἄμυνα, μὲ τὴν ὁποία ἐξασφαλίζεται ἡ ἀπομόνωση τῶν θαλασσῶν, περιλαμβάνει 6 συγκροτήματα ἀμυντικῶν ἐπακτίων ὄχυρῶν πού εἶναι:

—Τὸ βόρειο καὶ νότιο ὄχυρὸ τῆς Αἴγινας.

—Τὸ ὄχυρὸ τῶν Φλεβῶν πού προστατεύει τὸ Σαρωνικόν, τὸν Πειραιᾶ καὶ τὸν Ναύσταθμο.

—Τὸ ὄχυρὸ Ἀράξου - Μεσολογγίου.

—Τὸ ὄχυρὸ τοῦ νοτίου Εὐβοϊκοῦ.

—Τὸ ὄχυρὸ τοῦ βερείου Εὐβοϊκοῦ, καὶ

—Τὸ ὄχυρὸ τοῦ Μεγάλου Ἐμβόλου, τὸ ὁποῖο περιλαμβάνει τὰ φρούρια Κ ρ μπερνού καὶ Τούζλας. Ἡ διοίκηση τῶν ὄχυρῶν αὐτῶν με δύναμη 530 ἀνδρῶν, ἀνατίθεται στὸν πλωτάρχη τότε τοῦ πολεμικοῦ μας ναυτικοῦ Ἰωάννη Τούμπα.

Ἐπιτρέψτε μου σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο νὰ κάνω μίαν μικρὴ παρένθεση καὶ νὰ πῶ λίγα, πολὺ λίγα βιογραφικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸν λαμπρὸ αὐτὸ ἀξιωματικό, τοῦ ὁποῦ τὴ μνήμη τιμᾷ σήμερον ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν.

Ὁ Ἰωάννης Τούμπος γεννήθηκε στὴ Μύκονο τὸ 1901. Φοίτησε στὴ Σχολὴ Ναυτικῶν Δοκίμων καὶ διετέλεσε ἀξιωματικός τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ ἀπὸ τὸ 1921-1953. Διετέλεσε, ὅπως εἶπαμε, Διοικητὴς τοῦ συγκροτήματος παράκτιων ἄμυνων τοῦ Βορείου Αἰγαίου ἀλλὰ καὶ Κυβερνήτης τῶν ἀντιτορπιλικῶν («Ἀετός» καὶ «Ἀδρίας»). Ἔλαβε μέρος στὴ συμμαχικὴ ἀπόβουση στὴ Σικελία. Διετέλεσε ἐπίσης ἐπίτιμος ἀρχηγὸς τοῦ στόλου. Ἐξελέγη πέντε φορές βουλευτὴς καὶ διετέλεσε ἑξὶ φορές ὑπουργός. Πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν κατὰ τὸ 1991. Ἔχει τιμηθεῖ μετὰ τὸ Χρυσὸ Ἀριστεῖο Ἀνδρείας καὶ μετὰ πολλὰς ἄλλας διακρίσεις.

Κλείνω τὴν παρένθεση καὶ ἐπανέρχομαι στὸ θέμα μας.

Ἡ παράκτια ἄμυνα, γιὰ τὴν ὁποία μιλοῦσαμε, συμπληρώνεται μετὰ ἀνθυποβρυχιακὰ φράγματα καὶ πεδία νερῶν, ὅπου αὐτὸ χρειάζεται.

Ὁ Ἑλληνικὸς θαλάσσιος χῶρος χωρίζεται σὲ τρεῖς μεγάλες ναυτικὲς ἀμυντικὲς περιοχάς:

— τὴ ναυτικὴ ἀμυντικὴ περιοχὴ Ἰονίου.

— τὴ ναυτικὴ ἀμυντικὴ περιοχὴ Κεντρικοῦ-Νοτίου Αἰγαίου.

— τὴν Ἀνωτέρα Ναυτικὴ Διοίκηση Βορείου Αἰγαίου.

Πέντε ἀκόμα ἀνεξάρτητες ναυτικὲς διοικήσεις μετὰ ἔδρα τὴν Ἀλεξανδρούπολη, τὴν Κόβαλη, τὴν Λήμνο, τὴν Σποράδες καὶ τὰ Ἀνατολικά νησιά συμπληρώνουν τὴν διοικητικὴ διάρθρωση σ' αὐτὸν τὸν Τομέα.

Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἐξοσφελίζεται μιὰ ἱκανοποιητικὴ ἐπιτήρηση τοῦ ἑλληνικοῦ θαλάσσιου χώρου καὶ προστετείνονται ἀποτελεσματικὰ

οί θαλάσσιες γραμμές πού τόσο χρειάζονται για τή μεταφορά ἀνδρῶν καί ἐφοδίων στό μέτωπο, ἀλλά καί για τόν ἐφοδιασμό τῆς χώρας μέ σιτηρά, ὑγρά καύσιμα, κάρβουνο, πυρομαχικά καί τόσα ἄλλα ἐφόδια.

Ἦδη ἀπό τόν Αὐγούστο τοῦ 1940 τοποθετοῦνται τά πρῶτα φράγματα στόν Πειραιᾶ, στή Θεσσαλονίκη, στόν Παγασητικό καί Βόρειο Εὐβοϊκό, στό νότιο Εὐβοϊκό, στόν Κορινθιακό καί στόν Ἄραξο, καί τή νύχτα τῆς 29ης πρὸς 30 Ὀκτωβρίου βοθητικά πλοῖα τοῦ στόλου ποντίζουν πεδιά ναρκῶν καί συμπληρώνουν τήν ὀργάνωση τῆς ἀμυνας. Τά ἀμυντικά αὐτά φράγματα, τά ναρκοπέδια, οἱ ἠχητικοὶ ἐντοπιστές κ.ἄ. προστατεύουν τοὺς κόλπους καί τά λιμάνια καί ἐπιτρέπουν τή δημιουργία «ἐσωτερικῶν θαλάσσιων γραμμῶν» για τήν ἀσφαλῆ μεταφορά ἐφοδίων στά μαχόμενα τμήματα.

Εἶπαμε ὅτι ἓνας βασικὸς στόχος τοῦ πολεμικοῦ μας ναυτικοῦ ἦταν ἡ προστασία τῶν θαλάσσιων μεταφορῶν καί ὁ ἀνεφοδιασμός τῆς Χώρας καί τοῦ στρατοῦ μέ ἐφόδια, συγχρόνως δὲ ἡ παρεμπόδιση τῶν θαλάσσιων μεταφορῶν τοῦ ἐχθροῦ κυρίως στό στενὸ τοῦ Ὀτράντο, δηλ. ἔξω ἀπὸ τίς προστατευμένες ζῶνες καί πολὺ κοντὰ στόν Ἰταλικὸ Ναύσταθμο τοῦ Τάραντα.

Ὁ στρατός μας στήν Ἀλβανία χρειάζεται ὅλο καί περισσότερα ἐφόδια πού δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ μεταφερθοῦν, μέσα στό βαρὺ χειμῶνα, μέ τὰ λίγα μεταφορικά μέσα καί μέ τὰ ζῶα.

Κι ἔτσι οἱ μεταφορὲς γίνονται καί ἀπὸ τὴ θάλασσα.

Ὡς βάσεις ἐπιλέγονται κυρίως ὁ Ὠρωπὸς καί ἡ Χαλκίδα καί πολὺ λιγότερο ὁ Πειραιάς, ὁ ὁποῖος βομβαρδίζεται συνεχῶς. Σιγά-σιγά σχεδιάζεται ἡ μεταφορά κυρίως ἐφοδίων καί μέχρι τὴν Πρέβεζα, τὴν Ἠγουμενίτσα καί τοὺς Ἀγίους Σαράντα, κυρίως για τόν ἀνεφοδιασμό τοῦ στρατοῦ στόν παραλιακὸ τομέα.

Ἀτέλειωτες εἶναι οἱ διαδρομὲς τῶν πλοίων τοῦ ναυτικοῦ μας στό Αἰγαῖο, στό Ἴόνιο καί στό Κρητικὸ Πέλαγος ἀλλὰ καί στίς ἀνοικτές θάλασσες για τὴ συνοδεία καί προστασία τῶν ἐμπορικῶν πλοίων. Ἐξω ἀπὸ τίς προστατευμένες ζῶνες χρησιμοποιοῦνται τὰ ἀντιτορπιλικά, ἐνῶ μέσα στίς προστατευμένες ζῶνες χρησιμοποιοῦνται τὰ τορπιλοβόλα.

Τὶς πρῶτες μέρες τοῦ πολέμου μεταφέρεται μὲ νηοπομπή, ἀπὸ τὴ Χαλκίδα στὸ Βόλο, τὸ τρίτο Σύνταγμα Πεζικοῦ.

Στὶς ἀρχὲς Νοεμβρίου μεταφέρονται ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ στὴ Θεσσαλονίκη ὁ 4ος ὄρχος Μηχανικοῦ, ὁ 4ος ὄρχος Διαβιβάσεων, τὸ 5ο Τάγμα Μηχανικοῦ καὶ τὰ 1ο καὶ 22ο Συντάγματα Πεζικοῦ, δηλ. συνολικὰ 8.000 ἄνδρες, 1.750 ζῶα καὶ χιλιάδες τόνοι ὑλικοῦ καὶ ἐφοδίων ποὺ προωθοῦνται ἐπιτυχῶς στὸ μέτωπο.

Στὶς 7, 14 καὶ 27 Νοεμβρίου πραγματοποιεῖται ἡ μεταφορὰ τῆς μεραρχίας Ἀρχιπελάγους. Τὰ συντάγματα Λέσβου, Χίου καὶ Σάμου μεταφέρονται μὲ τρεῖς νηοπομπές στὴν Ἀλεξανδρούπολη καὶ ἡ διλοχία Σκύρου στὸν Πειραιᾶ.

Ἡ μεταφορὰ τῆς 5ης Μεραρχίας Κρήτης ἀπὸ τὴ Σούδα στὴ Θεσσαλονίκη (πρόκειται γιὰ μεταφορὰ 17.500 ἀνδρῶν, 7.000 ζώων, 100 ὀχημάτων, 30 πυροβόλων καὶ χιλιάδων τόνων ἐφοδίων), ἀποτελεῖ ἄθλο ποὺ πραγματοποιεῖται μὲ τὴ συνοδεία τῶν ἀντιτορπιλικῶν («Υἷδρα»), («Ψαρά»), («Γεώργιος») καὶ («Ὀλγα»), κατὰ τὸ δεύτερο 15νθήμερο τοῦ Νοεμβρίου.

Ὁ ἀνεφοδιασμὸς τῆς Χώρας μὲ σιτηρά, ὑγρὰ καύσιμα, πυρομαχικά καὶ ἄλλα ἐφόδια γίνεται κυρίως μὲ εἰσαγωγές ἀπὸ τὴ Μέση Ἀνατολή. Τὰ ἐφόδια αὐτὰ παραλαμβάνονται καὶ φορτώνονται στὰ πλοῖα στὴν Ἀλεξάνδρεια καὶ στὸ Πόρτ-Σαΐδ. Τὰ ἀντιτορπιλικά μας βρέθηκαν πολλὰ φορὰς νὰ προστατεύουν πλοῖα στὰ νερὰ τῶν Δωδεκανήσων, κοντὰ στὶς βάσεις τοῦ Ἰταλικοῦ στόλου καὶ μέσα στὴν ἀκτίνα βολῆς τῶν ἐπακτίων πυροβόλων τους. Τὰ ἀντιτορπιλικά («Γεώργιος») καὶ («Ψαρά») πραγματοποίησαν τέτοιες διαδρομὲς ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο στὸν Πειραιᾶ καὶ ἀντιστρόφως καὶ δοκίμασαν τὶς ἀπὸ ἀέρα καὶ θάλασσα ἐπιδρομὲς τῶν Ἰταλῶν.

Τὸ Μάρτιο τοῦ 1941 τὰ πράγματα γίνονται πιὸ δύσκολα καὶ οἱ μεταφορὲς πιὸ προβληματικὲς διότι στὴν Νότια Εὐρώπη προστέθηκε ἕνας νέος κίνδυνος. Οἱ Γερμανοὶ ἔφεραν τὰ ἀεροπλάνα τους στὶς Ἰταλικὲς βάσεις τῆς Σικελίας καὶ στὶς 22 Μαρτίου ἔγιναν οἱ πρῶτες ἐπιδρομὲς Γερμανικῶν ἀεροπλάνων στὶς θάλασσες τῆς Μεσογείου.

Ἀλλὰ οἱ δυσκολίες αὐξάνουν καὶ στὴν ξηρὰ, καὶ στὸ Ἀλβανικὸ μέτωπο εἶναι φανερὴ ἡ προετοιμασία τῶν Ἰταλῶν γιὰ μεγάλης κλίμα-

κας επίθετική ενέργεια με κέντρο τὸ μέτωπο τῆς Τρεμπεσίνας, ἐνῶ στὰ Βαλκάνια εἶναι προφανῆς ἡ προετοιμασία τῶν Γερμανῶν γιὰ κάθοδο πρὸς νότον καὶ ἐπίθεση κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Κυβέρνηση ἀποφάσισε γι' αὐτὸ τὸ λόγο τὴ μεταφορὰ τοῦ χρυσοῦ τῆς Τράπεζας τῆς Ἑλλάδος στὸ Ἡράκλειο. Τὸ ἔργο αὐτὸ ἀνέλαβαν καὶ ἐξετέλεσαν ἐπιτυχῶς τὰ ἀντιτορπιλικὰ «Γεώργιος» καὶ «Ὀλγα».

Μ' ὅλα ὅσα προαναφέρθηκαν γίνεται φανερό, πὼς ἡ μεταφορὰ ἀνδρῶν καὶ ἐφοδίων στὸ μέτωπο, ἓνα ἔργο μεγάλης σημασίας σ' αὐτοὺς τοὺς καιρούς, εἶναι ἓνας ἄθλος τοῦ πολεμικοῦ μας ναυτικοῦ ποὺ συντελέστηκε κάτω ἀπὸ πραγματικὰ ἀντίξοες συνθῆκες, ἀφοῦ σημαντικὸς ἦταν ὁ κίνδυνος ἀπὸ τὶς ἐπιθέσεις τῶν ἀεροπλάνων καὶ τῶν ὑποβρυχίων τοῦ ἐχθροῦ.

Παρὰ ταῦτα, μέσα στοὺς δύο πρώτους μῆνες τοῦ πολέμου εἶχαν προωθηθεῖ με πλοῖα πρὸς τὸ μέτωπο 80.000 ἄνδρες καὶ 3.300 ζῶα, ἑκατοντάδες πυροβόλα καὶ ὀχήματα καὶ χιλιάδες τόνοι πολεμικοῦ ὑλικοῦ καὶ πάσης φύσεως ἐφοδίων. Μέχρι τὸ τέλος Μαρτίου 1941 οἱ ἀντίστοιχοι ἀριθμοὶ εἶναι 121.000 ἄνδρες, 33.000 ζῶα καὶ πολὺ περισσότερες χιλιάδες τόνοι ὑλικοῦ.

Ἄς δοῦμε ὅμως τώρα τὸ πολεμικὸ ναυτικὸ στὸν ἄλλο του ρόλο, τὸν καθαρὰ πολεμικὸ, ὅπου ἐπίσης διακρίνεται με θαυμαστὲς ἐπιδόσεις.

Τὰ λίγα πλοῖα τοῦ ἐλληνικοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ ἔχουν ἀπέναντί τους τὸν πανίσχυρο καὶ σύγχρονο ἰταλικὸ πολεμικὸ στόλο, τὸν 5ο, ἕως τὸν 4ο στὸν κόσμον, ἰσάξιο τοῦ γαλλικοῦ στόλου. Ἀποτελεῖται ἀπὸ:

2 θωρηκτὰ, 8 βαριὰ καταδρομικά, 26 ἑλαφρὰ καταδρομικά, 61 ἀντιτορπιλικὰ, 69 τορπιλοβόλα, 119 ὑποβρύχια καὶ πάρα πολλὰ βοηθητικὰ σκάφη καὶ ἀεροσκάφη ἀεροπορικῆς ὑποστήριξης.

Παρὰ ταῦτα, τὰ ἀντιτορπιλικὰ μας ἔδρασαν με ἐπιτυχία ἀπὸ τὶς πρώτες κιόλας μέρες τοῦ πολέμου.

Ἀνώτερος Διοικητῆς τῶν ἀντιτορπιλικῶν εἶναι ὁ πλοίαρχος Μεζεβίρης.

Στὶς πρώτες μέρες τοῦ πολέμου, στὸν παραλιακὸ τομέα, 2 ἰταλικὲς μεραρχίες πεζικοῦ καὶ μία μηχανοκίνητη, ἀφοῦ ἔκαμψαν τὴν ἀντίσταση

τῶν τμημάτων προκαλύψεως, χάρις στὴν ὑπεροχὴ τους σὲ ἄνδρες, ὑλικό, ὄλμους, πυροβολικὸ καὶ ἄρματα μάχης, προελαύνουν στὸ ἔδαφος τῆς Θεσπρωτίας κατὰ τὴ γραμμὴ Κονίσπολη - Φιλιάτες - Παραμυθιά, μὲ στόχο τὴν Πρέβεζα.

Ἡ ἡγεσία ἔκρινε ὅτι χρειάζεται ἀπὸ θαλάσσης βοήθεια στὰ μαχόμενα τμήματα. Τὸ ρόλο αὐτὸ ἀνέλαβαν τὰ ἀντιτορπιλικὰ «Σπέτσαι» καὶ «Ψαρά» καὶ στὶς 30/31 Ὀκτωβρίου βομβάρδισαν σφοδρὰ τὶς ἰταλικὰς θέσεις τοῦ παράκτιου τομέα Σαγιαδῶν στὴν Ἡπειρο, ἀνακουφίζοντας τὸ στρατὸ μας ἀπὸ τὴν πίεση τοῦ ἐχθροῦ.

Στὶς 14/15 Νοεμβρίου τὸ ἀντιτορπιλικὸ «Ὀλγα» μὲ κυβερνήτη τὸν πλοίαρχο Λεοντόπουλο καὶ τὸ ἀντιτορπιλικὸ «Ψαρά» μὲ κυβερνήτη τὸν ἀντιπλοίαρχο Κώνστα, βρίσκονται σὲ περιπολία στὸ στενὸ τοῦ Ὀτράντο. Στὸ ἀντιτορπιλικὸ «Ὀλγα» ἔχει ὑψώσει τὸ σῆμα τοῦ ὀρχηγὸς τοῦ στόλου ναύαρχος Καββαδίας. Στὴν καταδρομὴ προστίθενται κατόπιν καὶ τὰ ἀντιτορπιλικὰ «Γεώργιος» καὶ «Ἵδρα». Ὁ στόχος τους εἶναι ἡ καταστροφὴ τῶν πλοίων τοῦ ἐχθροῦ ποὺ διαπλέουν τὸ στενὸ τοῦ Ὀτράντο ἀπὸ Πρίντεζι πρὸς Αὐλώνα καὶ Δυρράχιο καὶ κατὰ συνέπεια ἡ παρεμπόδιση ἐφοδιασμοῦ τοῦ ἰταλικοῦ στρατοῦ τῆς Ἀλβανίας μὲ ἄνδρες καὶ πολεμικὸ ὑλικό.

Τὴν ἴδια ἀποστολὴ στὸ στενὸ τοῦ Ὀτράντο ἀναλαμβάνουν στὶς 17/19 Δεκεμβρίου τὰ ἀντιτορπιλικὰ «Ψαρά», «Σπέτσαι» καὶ «Κουντουριώτης».

Ἡ ἐπόμενη, τρίτη κατὰ σειρὰ καταδρομὴ τῶν ἀντιτορπιλικῶν στὴν Ἀδριατικὴ γίνεται στὶς ἀρχὲς Ἰανουαρίου 1941. Ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ στόλου, ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο μοῖρες, βρίσκεται πάλι ὁ ἴδιος ὀρχηγὸς τοῦ στόλου ναύαρχος Καββαδίας, ὁ ὁποῖος ὑψωσε τὸ σῆμα τοῦ ἀντιτορπιλικοῦ «Ὀλγα». Ἀρχηγὸς τῆς πρώτης μοίρας εἶναι ὁ πλοίαρχος Μεζεβίρης καὶ τῆς δεύτερης μοίρας ὁ πλοίαρχος Ἀντωνόπουλος. Στόχος αὐτῆ τῆ φορά εἶναι ὁ βομβαρδισμὸς τοῦ Αὐλώνα καὶ τῶν ὀχυρῶν τῆς νησίδας Σάσων, στὴν εἴσοδο τοῦ λιμανιοῦ.

Ἄς ἔλθουμε τώρα στὰ ὑποβρύχια τοῦ στόλου μας καὶ τὴν ἀξιοθαύμαστη δράση τους.

Ἐάνωτερος διοικητὴς τῶν ὑποβρυχίων εἶναι ὁ πλοίαρχος Ξηρός.

Εἶναι γνωστὸ ὅτι ἡ Ἑλλάδα χρησιμοποιεῖ δύο ὑποβρύχια ἤδη ἀπὸ τὸν πόλεμο τοῦ '12. Ἦταν τὰ ὑποβρύχια «Δελφίν» καὶ «Ξιφίας». Στὰ δύο αὐτὰ ὑποβρύχια προστέθηκαν ἀργότερα ὁ «Κατσώνης» καὶ ὁ «Παπανικολῆς» καὶ κατόπιν τὰ πιὸ σύγχρονα ὑποβρύχια «Πρωτεύς», «Νηρεύς», «Τρίτων» καὶ «Γλαῦκος». Οἱ περιπολίες τους, ποὺ φτάνουν μέχρι τοὺς Ἄγ. Σαράντα, Αὐλώνα, στενὸ τοῦ Ὀτράντο καὶ στὴν Ἀδριατικὴ, συντελοῦν στὴν προστασία τῶν θαλάσσιων γραμμῶν ἀλλὰ καὶ στὴ συλλογὴ πολεμικῶν πληροφοριῶν. Σύντομα ὅμως τὰ ὑποβρύχια ἀναλαμβάνουν ἐπιθετικὲς ἐνέργειες ποὺ καταπλήσσουν καὶ ἀποσποῦν τὸν θαυμασμό Ἑλλήνων καὶ ξένων. Ἡ προσβολὴ νηοπομπῶν στὸ στενὸ τοῦ Ὀτράντο, δηλ. στὸ στόμα τοῦ λύκου (καὶ ὁ λύκος εἶναι ὁ πανίσχυρος ἰταλικὸς στόλος στὸν Τάραντα), προϋποθέτει πίστη καὶ θάρρος μοναδικό.

Ὁ «Τρίτων», μὲ κυβερνήτη τὸν πλωτάρχη Βερροϊόπουλο βρῖσκεται μὲ τὴν ἐναρξὴ τοῦ πολέμου σὲ περιπολία καὶ διαπιστώνει πρῶτος, ὅτι στὸ στενὸ τοῦ Ὀτράντο δὲν ὑπάρχει ἀνθυποβρυχιακὸ φράγμα. Ἦταν μιὰ πολὺ χρήσιμη πληροφορία γιὰ τὸν στόλο μας ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸν ἀγγλικὸ στόλο ποὺ δρᾷ παράλληλα σ' αὐτὲς τὶς θάλασσες.

Σὲ δευτέρῃ ἀναγνωριστικῇ περιπολίᾳ του στὶς 14/15 Δεκεμβρίου, μὲ κυβερνήτη τὴν πλωτάρχη Ζέπο, ξανοίγεται σὲ περιπολία στὰ ἀνοικτὰ τοῦ Πρίντεζι καὶ μέχρι τὶς Γιουγκοσλαβικὲς ἀκτὲς. Στὶς 7 Ἰανουαρίου βρῖσκεται πάλι στὸ στενὸ τοῦ Ὀτράντο καὶ στὶς 11 Ἰανουαρίου τορπιλίζει ἓνα ἰταλικὸ ὑποβρύχιο.

Στὴν ἐπόμενη καταδρομῇ του στὴν Ἀδριατικὴ, ἀπὸ 17 ἕως 23 Μαρτίου, ἐντόπισε μεγάλη νηοπομπὴ στὴν ὁποία ἐκτοξεύει τὶς 4 τορπίλες του καὶ βουλιάζει τὸ ἐμπορικὸ πλοῖο «Κάρνια» 8.000 τόνων.

Ὁ «Νηρεύς», μὲ κυβερνήτη τὸν πλωτάρχη Ρῶτα, βρέθηκε σὲ περιπολία στὴν Ἀδριατικὴ πέντε φορές. Κατὰ τὴν τελευταία του περιπολία στὴν Ἀδριατικὴ, στὶς 23 Φεβρουαρίου, ἐκτοξεύει τὶς τορπίλες του σὲ ἰταλικὴ νηοπομπή.

Ὁ «Κατσώνης», μὲ κυβερνήτη τὸν ὑποπλοίαρχο Σπανίδη, τὴν παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων τοῦ 1940 βρῖσκεται σὲ περιπολία στὰ

ἙΑλβανικά παράλια καὶ στὶς 26 Δεκεμβρίου στὰ Γιουγκοσλαβικά παράλια. Στὶς 31 Δεκεμβρίου ἐκτοξεύει 2 τορπίλες τοῦ σ' ἓνα ἰταλικὸ πετρελαιοφόρο. Δὲν τὸ πετυχαίνει. Ἐναδύεται καὶ τὸ πυρπολεῖ μὲ τὸ πυροβόλο τοῦ ἀπὸ ἀπόσταση 500 μέτρων. Ἦταν τὸ πετρελαιοφόρο «Κουίντο».

ἘΟ «Πρωτεύς», μὲ κυβερνήτη τὸν πλωτάρχη Χατζηκωνσταντῆ, φεύγει ἀπὸ τὸ ναύσταθμο γιὰ περιπολία καὶ δράση στὸ στενὸ τοῦ ἘΟτράντο χριστουγεννιάτικα. Στὶς 29 Δεκεμβρίου ρίχνει τὶς τορπίλες τοῦ σὲ ἰταλικὴ νηοπομπὴ καὶ βυθίζει τὸ ἐμπορικὸ πλοῖο «Σαρδηνία» 12.000 τόνων καὶ τὸ ὀπλιταγωγὸ «Φλωρεντία». Ἐνα ἰταλικὸ συνοδὸ πρόλαβε καὶ τὸν ἐμβόλισε.

Καὶ φτάνουμε στὸν «Παπανικολῆ» ποὺ τόσο μᾶς συγκίνησε κατὰ τὸν πόλεμο τοῦ 1940 μὲ τὰ ἥρωϊκὰ κατορθώματά του. Κυβερνήτης τοῦ εἶναι ὁ Μίλτων Ἰατρίδης. Τὸ ὑποβρύχιο - θρύλος μπαίνει στὶς 20 Δεκεμβρίου 1940 στὴν ἘΑδριατικὴ καὶ τὴν 21η βρῖσκεται ἔξω ἀπὸ τὸ λιμάνι τοῦ Αὐλώνα. Ἐἠ ἐπόμενη μέρα εἶναι ἠ πρώτη καλὴ μέρα τοῦ «Παπανικολῆ». ἘΑφοῦ πρῶτα αἰχμαλώτισε ἓνα πετρελαιοφόρο τοῦ ἔχθροῦ, στὸ ὁποῖο βρῆκε πολλὰ στοιχεῖα γιὰ ναρκοπέδια, διαδρομές, λιμάνια ἀνεφοδιασμοῦ, χάρτες κ.ἄ., μαθαίνει ἀπὸ τὸ πλήρωμα ὅτι μιὰ μεγάλη νηοπομπὴ θὰ φύγει σύντομα ἀπὸ τὸ Μπάρι γιὰ τὸν Αὐλώνα. Τὴν παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων ἠ νηοπομπὴ δέχθηκε 4 τορπίλες τοῦ ὑποβρυχίου μας. Δύο μεγάλα ἐμπορικὰ πλοῖα τοῦ ἔχθροῦ, τὸ «Λυγουρία» 15.000 τόνων καὶ τὸ «Λομβαρδία» 20.000 τόνων, μὲ ἄφθονο πολεμικὸ ὕλικό, ἐφόδια πάσης φύσεως καὶ ἓνα τάγμα στρατοῦ, βυθίστηκαν.

Στὶς 27 ἘΙανουαρίου ὁ «Παπανικολῆς» περνᾷ πάλι τὸ στενὸ τοῦ ἘΟτράντο καὶ ἀλωνίζει στὴν κυριολεξία σ' αὐτὲς τὶς θάλασσες. Στὴ γραμμὴ Πρίντεζι - Δυρράχιο ἄλλη μιὰ νηοπομπὴ δέχθηκε τὶς τορπίλες τοῦ «Παπανικολῆ». Ἐνα τουλάχιστον μεγάλο ἐμπορικὸ πλοῖο τοῦ ἔχθροῦ βυθίστηκε. Κι ὁ «Παπανικολῆς» συνέχισε τὶς περιπολίες τοῦ στὴν ἘΑδριατικὴ καὶ κατὰ τὸν Μάρτιο τοῦ 1941 καὶ ἠ δράση τοῦ τόνωσε τὸ ἠθικὸ μας, στοὺς δύσκολους ἐκεῖνους καιροὺς.

Τὴν τόλμη κι ὀρμητικότητά τοῦ πολεμικοῦ μας ναυτικοῦ ἐξῆρε μὲ θερμὲς ἐκφράσεις ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ἘΑγγλικοῦ στόλου τῆς Μεσογείου

ναύαρχος Κάννιγκαμ, ὁ ὁποῖος ἐξέφρασε πρὸς τὸν Ἀρχηγὸ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου, τὸν Ἀρχηγὸ τοῦ στόλου καὶ τοὺς κυβερνήτες τῶν πλοίων, τὸ θαυμασμό του, γιὰ τὴν ἱκανότητα μὲ τὴν ὁποία τὸ ἑλληνικὸ ναυτικὸ ἀνταποκρίθηκε στὰ ποικίλα ἔργα τῆς δύσκολης ἀποστολῆς του.

Στὸ μεταξὺ οἱ Γερμανοί, μετὰ τὴν κατάληψη τῆς μισῆς Εὐρώπης, ἀρχίζουν νὰ σκέπτονται ἀθόδο πρὸς νότον κι ὅπως προαναφέραμε, στὶς ἀρχὲς τοῦ 1941, τὰ πρῶτα γερμανικὰ ἀεροπλάνα φτάνουν στὴ Σικελία γιὰ δρᾶση στὴ Μεσόγειο, ἐνῶ οἱ πρῶτες μονάδες τοῦ Γερμανικοῦ στρατοῦ προωθοῦνται στὰ Βαλκάνια.

Τὰ χαράματα τῆς 6ης Ἀπριλίου 1941 τὰ γερμανικὰ στρατεύματα ἐπιτίθενται σ' ὅλο τὸ μῆκος τοῦ Μακεδονικοῦ μετώπου καὶ μετὰ ἀπὸ τρεῖς μέρες, δηλ. τὸ μεσημέρι τῆς 9ης Ἀπριλίου, πέφτει ἡ Θεσσαλονίκη. Γιὰ ν' ἀποφύγει τὸν ἐγκλωβισμό, ὁ στρατὸς τοῦ Ἀλβανικοῦ μετώπου ὑποχρεώνεται τὴν 12ῃ Ἀπριλίου σὲ σύμπτυξη. Μετὰ ἀπὸ λίγες μέρες δὲν θὰ ὑπάρχει συγκροτημένος καὶ ἀξιόμαχος στρατὸς στὴν Ἠπειρωτικὴ Ἑλλάδα καὶ στὰ βουνὰ συγκροτοῦνται ἤδη τὰ πρῶτα τμήματα «ἀντίστασης» κατὰ τοῦ εἰσβολέα καὶ κατακτητῆ.

Στὸ πολεμικὸ ναυτικὸ δίδεται ἡ διαταγὴ νὰ καταστρέψει τὶς ὀχυρὲς θέσεις, τὰ πυρομαχικὰ καὶ τὰ ἄλλα ἐφόδια.

Ἡ Γερμανικὴ ἀεροπορία σαρώνει ὅλη τὴν χώρα καὶ βομβαρδίζει τὰ πάντα: λιμάνια, σιδηροδρομικοὺς κόμβους, βασικὲς ὀδικὲς ἀρτηρίες, φάλαγγες τοῦ ὑποχωροῦντος στρατοῦ.

Τὰ πλοῖα τοῦ στόλου, ἀπὸ τὶς 9 ἕως τὶς 12 Ἀπριλίου παραμένουν ἀραιωμένα στὰ ἀγκυροβολεῖα τοῦ κόλπου τῆς Ἐλευσίνας.

Μὲ τὴν ἔντονη καὶ πρωτόγνωρη δρᾶση τῆς Γερμανικῆς ἀεροπορίας, εἶναι προφανὴς ὁ κίνδυνος νὰ ἐγκλωβιστοῦν τὰ πολεμικὰ πλοῖα στὸν κόλπο. Ἦδη ἔχουν χαθεῖ 4 ἀντιτορπιλικὰ, 10 τορπιλοβόλα, 1 ὑποβρύχιο καὶ πολλὰ βοηθητικὰ σκάφη. Γι' αὐτό, τὸ ἀπόγευμα τῆς 12ης Ἀπριλίου τὰ πολεμικὰ πλοῖα τοῦ στόλου μας διέρχονται τὸν δίαυλο τῶν Μεγάρων καὶ ἔτσι ἀρχίζει ἡ ἀποδημία τοῦ στόλου πρὸς νότον, πρῶτα στὴ Σούδα καὶ κατόπιν στὴν Ἀλεξάνδρεια.

Παρά τις δυσμενέστατες, για τὸ πολεμικὸ ναυτικὸ, συνθήκες καὶ τὶς συνεχεῖς ἀπὸ ἀέρος ἐπιδρομὲς τῶν Γερμανῶν, 16 ἀξιόμαχες μονάδες τοῦ στόλου ἔφτασαν στὴν Αἴγυπτο γιὰ νὰ συνεχίσουν τὸν ἀγώνα.

Στὴν Αἴγυπτο ἀρχίζει ἡ ἀνασυγκρότηση καὶ ὁ ἐκσυγχρονισμὸς τοῦ πολεμικοῦ στόλου. Πῶς καὶ μὲ τί; Οἱ Ἕλληνες λένε πῶς γιὰ νὰ φτιάξεις στόλο χρειάζεσαι μερικὰ χρόνια. Γιὰ νὰ φτιάξεις ναυτικὸ, μερικὸς αἰῶνες.

Οἱ δικοὶ μας στὴν Αἴγυπτο τὰ κατάφεραν καὶ στὶς δυὸ περιπτώσεις πολὺ πιὸ γρήγορα γιατί, πρῶτον εἶχαν τὴ μαγιά, τὸν πυρήνα τοῦ στόλου καὶ δεύτερον, κρατοῦσαν ἀπὸ τὴν παλιὰ μήτρα τῶν Σαλαμινομάχων καὶ τὴ γενιὰ τῶν μπουρλοτιέρηδων τοῦ 21. Κι ἔτσι ἔγινε τὸ θαῦμα. γρήγορα καὶ μεθοδικὰ ἀπὸ τὰ ἄξια στελέχη τοῦ στόλου.

Μετὰ τὴν ἐπιβολὴ τάξης καὶ πειθαρχίας καὶ τὴ βελτίωση τῶν συνθηκῶν διαβίωσης τῶν πληρωμάτων, στρώνονται ὅλοι στὴ δουλειά, καὶ μέσα σὲ λίγο χρόνο, ἓνα νέο, σύγχρονο καὶ ἐνισχυμένο μὲ νέες μονάδες ἑλληνικὸ πολεμικὸ ναυτικὸ μπαίνει σὲ δράση καὶ συνεχίζει τὸν ἀγώνα, γιὰ νὰ μπορεῖ πάλι νὰ ἀρμενίζει ἐλεύθερα στὶς ἑλληνικὲς θάλασσες· στὸ ὄμορφο Ἰόνιο πέλαγος, στὸ περήφανο Κρητικὸ πέλαγος καὶ στὸ καταγάλανο, χωρὶς γκριζες ζῶνες, Αἰγαῖο, πανέτοιμο νὰ τὶς ὑπερασπισθεῖ καὶ πάλι, ἂν κι ὅταν χρειαστεῖ.

Κυρίες καὶ Κύριοι,

Μετὰ ἀπὸ ὅσα ἀναφέραμε στὴ διάρκεια τῆς σύντομης αὐτῆς ὁμιλίας, εἶναι δίκαιο νὰ ὑποστηρίξουμε, ὅτι κατὰ τὸν πόλεμο τοῦ 40, ὅπως στὰ Ἑλληνικὰ βουνὰ ἔτσι καὶ στὶς θάλασσες, οἱ Ἕλληνες ἔδωσαν τὸν ὑπὲρ πάντων ἀγώνα. Πολέμησαν καὶ ἀπώθησαν τὸν εἰσβολέα στὴν καρδιὰ τῆς Ἑλλάδας καὶ τὸν κατατρόπωσαν στὶς θάλασσες.

Τὸ πολεμικὸ μας ναυτικὸ, παρὰ τὶς ἐλλείψεις καὶ τὶς ἀντιξοότητες, ἔλαβε μέρος σὲ ἀτέλειωτες περιπολίες, καταδρομές, βομβαρδισμὸ θέσεων τοῦ ἐχθροῦ καὶ προστασία νηοπομπῶν, συχνὰ κάτω ἀπὸ τὴ μύτη τοῦ πανίσχυρου ἐχθρικοῦ στόλου.

Ἡ προστασία τῶν θαλάσσιων γραμμῶν καὶ τῶν μεταφορῶν ἦταν μεγάλος ἄθλος καὶ ἡ παρεμπόδιση ἐφοδιασμοῦ τοῦ ἐχθροῦ κατόρθωμα μέγα. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ συμβολὴ τοῦ πολεμικοῦ μας ναυτικοῦ κατὰ τὸν πόλεμο τοῦ 40 εἶναι μοναδική, ἂν λάβει κανεὶς ὑπ' ὄψη τὰ μέσα, μὲ τὰ ὁποῖα διεξήχθη ὁ ἀγὼνας στὴ θάλασσα. Γι' αὐτὸ καὶ ἀρμόζει τιμὴ καὶ δόξα στὸ πολεμικὸ μας ναυτικόν, τιμὴ καὶ δόξα στοὺς θαλασσόλυκους καὶ στὰ παλληκάρια τους ποὺ πάλεψαν μὲ νύχια καὶ δόντια, στὸν ἄνισο αὐτὸν ἀγὼνα, τιμὴ καὶ δόξα σ' αὐτοὺς ποὺ ἔδωσαν τὴ ζωὴ τους γιὰ τὴν πατρίδα.

Σᾶς εὐχαριστῶ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ἀλεξάνδρῃ Κ. Α., Τὸ ναυτικὸν μας κατὰ τὴν πολεμικὴν περίοδον 1941-45. Ἐκδόσεις Ἀετός, 1952.
2. Bragadin Mare Antonio, The Italian navy in World War. U. S. Naval Institute, 1957.
3. Καββαδία Ε., Ὁ ναυτικὸς πόλεμος τοῦ 1940. Πυρσός, 1950.
4. Cartier Raymond, La seconde guerre mondiale, Paris 1965.
5. Μεζεβίρη Γ., Τὰ πορίσματα τοῦ ναυτικοῦ πολέμου τῆς Μεσογείου (1939-45), I.Y.N. 1961.
6. Μελᾶ Σπ., Ἡ Δόξα τοῦ 40 (Φλογισμένα πέλαγα, Δοξασμένα βουνά). Ἐκδόσεις Μπίρη, 1947.
7. Μελᾶ Σπ., Φλογισμένα Πέλαγα. Ἐκδόσεις Ἀετός, 1947.
8. Μεταλληνοῦ Κ., Τὸ ἀντιτορπιλικὸ Βασίλισσα Ὀλγα. Ἐκδόσεις Ν.Μ.Ε. 1996.
9. Παπάγου Α., Ὁ πόλεμος τῆς Ἑλλάδος, 1940-41. Ἰδρυμα Γουλανδρῆ - Χόρν, 1949.
10. Roskill S. W., The war at sea. 1956.